

Verksamhetsberättelse för 2014

Innehållsförteckning

1. Funktionärer
 - 1.1. Stämмоvalda funktionärer
 - 1.2. Övriga funktionärer
 2. Styrelsearbete
 3. Medlemmar
 4. Informationsspridning
 - 4.1. Utskick till medlemmarna
 - 4.2. Hemsidan
 - 4.3. Massmedia
 5. Aktiviteter för medlemmarna
 6. Projekt
 - 6.1. Björkbacken/Pettsons hage
 - 6.2. Fjärilarnas marker i Stora Vika
 - 6.3. Projektet Vingar
 - 6.4 Enkät inför kommunvalet 2014
 7. Skrivelser i planärenden m.m.
 - 7.1. Planerna på storhamn vid Norvik
 - 7.2. Sakabs planer på etablering i Stora Vika
 - 7.3. Fördjupad översiktsplan för Nynäshamns stad
 8. Övrigt
- Bilaga A. Vår- och sommarprogrammet

1. Funktionärer

1.1. Stämموالدا funktionärer

	T.o.m. årsstämman 2014	Fr.o.m. årsstämman 2014	Mandat utgår vid årsstämman
<i>Styrelse</i>			
Ordförande	Tore Söderqvist	Tore Söderqvist	2015
Kassör	Staffan Lundquist	Staffan Lundquist	2015
Sekreterare	Malena Karlsson	Lisa Lundin	2015
Ledamot	Gun Svedman	Gun Svedman	2015
	Pascale Lacroix	Pascale Lacroix	2015
	Lisa Lundin	Leif Branting	2016
Suppleanter	Elisabeth Olsson Adolfsson Bengt-Åke Johansson	Malena Karlsson	2015
<i>Valberedning</i>	Styrelsen	Styrelsen	2015
<i>Revisorer</i>	Jan Ohlsson (sammank.) Ingvar Jundén	Jan Ohlsson (sammank.) Ingvar Jundén	2015 2015
Suppleant	Hannu Komulainen	Hannu Komulainen	2015

1.2. Övriga funktionärer

Jan Norlin, som under många år var ansvarig för NNF:s hemsida, slutade som ansvarig den 1 februari. Leif Branting efterträdde honom då som hemsidesansvarig.

2. Styrelsearbete

Styrelsen har under 2014 hållit tio styrelsemöten (5 februari, 24 februari, 12 mars, 23 april, 26 maj, 26 juni, 11 augusti, 20 augusti, 1 oktober och 29 oktober) och i övrigt haft kontakter via telefon, e-post och i anslutning till medlemsaktiviteterna. Leif Branting adjungerades till styrelsen vid styrelsemötena den 5 februari, 24 februari och 12 mars, och Eva Dannstedt Branting adjungerades till styrelsen vid styrelsemötena den 24 februari, 12 mars, 23 april, 26 maj, 11 augusti, 20 augusti, 1 oktober och 29 oktober. Eva Dannstedt Branting har under året vidare varit NNF:s representant vid flera seminarier och konferenser.

3. Medlemmar

Följande tabell visar medlemsantalet per 31 december under åren 2001-2010:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Huvudmedlemmar	315	336	323	313	305	314	315	343	366	396
Familjemedlemmar	127	198	182	172	186	205	210	217	218	249
Totalt medlemsantal	442	534	505	485	491	519	525	560	584	645
Procentuell förändring		+21 %	-5 %	-4 %	+1 %	+6 %	+1 %	+7 %	+4 %	+10 %

Från och med 2011 började Svenska Naturskyddsföreningen räkna sitt medlemsantal på ett nytt sätt, nämligen som det totala antalet personer som varit med i föreningen någon gång under året. Det är detta medlemsantal som används som underlag för den återbäring som NNF får från Svenska Naturskyddsföreningen, för 2014 20 kr per fullbetalande medlem plus 3 500 kr som ett fast belopp. Situationen 2011-2014 var följande:

2011: 429 fullbetalande och 297 familjemedlemmar, dvs. totalt 726 medlemmar.
2012: 406 fullbetalande och 285 familjemedlemmar, dvs. totalt 691 medlemmar (-5 %).
2013: 399 fullbetalande och 270 familjemedlemmar, dvs. totalt 669 medlemmar (-3 %).
2014: 406 fullbetalande och 287 familjemedlemmar, dvs. totalt 693 medlemmar (+4 %).

Återbäringen till NNF för 2014 blir således $406 \times 20 + 3\,500 = 11\,620$ kr.

4. Informationsspridning

4.1. Utskick till medlemmarna

Ett utskick gjordes till medlemmarna under året: Vår- och sommarprogrammet. Programmet finns i bilaga A. Som framgår av programmet skickades det ut per vanlig post till samtliga fullbetalande medlemmar för att informera om framtida utskicksrutiner: Per e-post till de medlemmar som har sin e-postadress registrerad i Svenska Naturskyddsföreningens register, och per vanlig post till de som inte har någon e-postadress registrerad där.

4.2. Hemsidan och Facebook

NNF:s hemsida (<http://nynashamn.naturskyddsforeningen.se>) är ett viktigt instrument för att sprida information om föreningens arbete. Leif Branting efterträdde den 1 februari Jan Norlin som hemsidesansvarig. Han har utvecklat hemsidan utifrån ett nytt system (WordPress) och löpande lagt in nytt material, t.ex. information om föreningens programpunkter och skrivelser.

Under 2014 har även NNF:s Facebook-sida (www.facebook.com/nynashamnsnaturskyddsforening) använts aktivt som ett sätt att berätta om föreningens verksamhet och ha kontakt med medlemmar och andra som finns på Facebook. I slutet av 2014 hade sidan 77 följare, en ökning med 37 sedan slutet av 2013. Det inlägg under 2014 som flest personer hade sett innehöll information om programmet för Fjärilarnas helg i Stora Vika 14-15 juni (se även avsnitt 6.2 och 6.3). Det inlägget visades för 281 personer.

4.3. Massmedia

Information om programpunkter förs vanligen in som föreningsmeddelanden i Nynäshamns Postens föreningsspalt. Ibland tar NP även in programpunkterna i evenemangskalendariet.

Under året publicerades bland annat följande nyhetsartiklar i vilka NNF nämndes:

- ”Naturskyddsföreningen värnar om kalkbrottet: NNF vill ingå i Sakabs samrådskrets” (NP 7 mars 2014)
- ”Sommarspana efter slätterblomma” (NP Sommar 2014)
- ”Monsterjakt & fjärilsspaning. Småkrypshelg i Stora Vika” (NP 13 juni 2014, förstasidan)
- ”Superhelg för fjärilsspanare. Fjärilsvandringar för barn och vuxna dag och natt” (NP 13 juni 2014, helsida på s. 14)
- ”Tore Söderqvist om fjärilar och växter i Vika” (NP 29 juli 2014)
- ”Ösregn på Vikadagen” (NP 19 augusti 2014, i artikeln nämndes NNF:s tipspromenad)
- ”Fint väder lockade besökare till traditionell skärgårdsdag (NP 2 september 2014, i artikeln nämndes att Nynäshamns miljöpris hade delats ut till NNF på skärgårdsdagen 30 augusti 2014, se även avsnitt 8)
- ”Naturskyddsföreningen glad för miljöpris” (NP 9 september 2014)
- ”Var står ’ditt’ parti i miljöfrågorna? Partierna om Östersjön, kalkbrott och kommunal mark” (NP 12 september 2014)

Dessutom publicerades följande insändare/föreningsreferat skrivna av funktionärer i NNF:

- ”Grön utmaning på Naturskyddsföreningens årsmöte” (Tore Söderqvist, i NP 25 april 2014)
- ”En lyckad fjärilshelg” (Pascale Lacroix, i NP 1 juli 2014)

5. Aktiviteter för medlemmarna

Måndagen den 7 april: Årsmöte i Nynäshamns Segelsällskaps klubbhus, Nynäshamn. 12 deltagare. Före årsmötet berättade författaren och kocken Peter Streijffert om sin odlarutmaning under 2014. Han bjöd även deltagarna på egna sallader, röror och bröd.

Torsdagen den 10 april: Ugglevaka i samarbete med Nynäshamns Ornitologiska Förening. Guide: Jan Ohlsson.

Söndagen den 27 april: Fagning i Pettsons hage, se även avsnitt 6.1. 2 deltagare.

Lördagen den 14 juni-söndagen den 15 juni: Fjärilarnas helg i Stora Vika med många olika aktiviteter för både vuxna och barn, se avsnitt 6.2 och 6.3. Totalt ca 160 deltagare.

Torsdagen den 28 augusti: Slätter i Pettsons hage tillsammans med lärare, elever och föräldrar från Sunnerbyskolan, se även avsnitt 6.1. Cirka 40 deltagare.

Torsdagen den 28 augusti: Fladdermusspaning i Häringe med Lisa Lundin och Torbjörn Schrebs som ledare. Kvällen arrangerades i samarbete med Naturskyddsföreningen i Haninge. Cirka 25 deltagare.

6. Projekt

6.1. Björkbacken/"Pettsons hage"

NNF fortsatte under 2014 med sitt bidrag till skötseln av hagmarken Björkbacken ("Pettsons hage") vid Torp i Sorunda. Den natursköna hagen har höga naturvärden som hotas av igenväxning. Sedan några år tillbaka har den varit föremål för projektet *Först UTE sedan IT*, med Sunnerbyskolan och Naturskolan i Nynäshamn som ansvariga. NNF hoppas kunna bidra till en hävd av hagen som bevarar och berikar dess naturvärden. Skötselplanen är tillgänglig för nedladdning via NNF:s hemsida.

Två medlemsaktiviteter anordnades i Pettsons hage under 2014: Fagning (27 april) och slåtter tillsammans med lärare, elever och föräldrar från Sunnerbyskolan (28 augusti).

6.2. Fjärilarnas marker i Stora Vika

NNF driver tillsammans med Nynäshamns kommun projektet *Fjärilarnas marker i Stora Vika*, som i omgångar har finansierats av statliga naturvårdsmedel (LONA). Projektet går bland annat ut på att genom naturvårdsinsatser gynna den rika insektsfaunan runt kalkstensbrottet samt att utforma en natur- och kulturstig ("Fjärilsstigen") som med hjälp av skyltar informerar om området. NNF:s verksamhet i Stora Vika utvidgades under 2013-14 med projektet Vingar, se avsnitt 6.3.

På Fjärilarnas helg 14-15 juni guidade Maria Landin och Göran Palmqvist längs Fjärilsstigen både på lördagen och söndagen. Söndagens guidning ingick dessutom som en aktivitet inom De vilda blommornas dag. Båda dagarna arrangerades parallellt aktiviteter för barn, se avsnitt 6.3. Vidare visade Göran Palmqvist under natten mellan lördagen och söndagen hur ljusfångst av fjärilar går till. Totalt samlade de olika aktiviteterna under Fjärilarnas helg ca 160 deltagare.

I övrigt ansvarade NNF bl.a. för följande under 2014:

- Borttagande av sly längs vägkanter.
- Inspektion av skyltarnas status efter vintern.
- Revidering av Fjärilsstigens skyltar för vuxna. Detta arbete samordnades med framtagandet av barnskyltar inom projektet Vingar (se avsnitt 6.3). Luzzi Herzog och Göran Palmqvist gjorde stora insatser för detta revideringsarbete.
- Naturvårdsdagar med röjning den 12 och 25 oktober.

NNF:s engagemang för naturvärdena i Stora Vika har även manifesterats genom deltagande i fokusgruppdiskussioner (9 juni) som ett led i Nynäshamns kommuns framtagande av ett utvecklingsprogram för Stora Vika, deltagande i Vikadagen den 16 augusti med fjärilsmålning och tipspromenad till Fjärilsstigen, och synpunkter på Sakabs planerade etablering i kalkstensbrottet, se vidare avsnitt 7.2.

6.3. Projektet Vingar

Vingar (*Vi får Fjärilarnas Marker att lyfta genom arbete med barn och ungdomar*) var ett samarbetsprojekt mellan NNF (projektägare), Nynäshamns kommun och Naturskolan i

Nynäshamn. Projektet startade 2013. Det fick stöd från EU:s landsbygdsfond genom föreningen Leader Uross (Utveckla Roslagen och Stockholms Skärgård) och pågick fram till september 2014. Projektet, som leddes av Pascale Lacroix, är nu slutredovisat. Slutrapporten finns att läsa på NNF:s hemsida.

Vingar har kombinerat naturvård, miljöpedagogik och friluftsliv. Vi har involverat barn och ungdomar för att tillsammans värna om Fjärilarnas Marker och Fjärilsstigen.

Fjärilarnas Marker i Stora Vika är en av Stockholms läns atrikaste och mest värdefulla fjärilslokaler med stor potential att bli ett attraktivt besöksmål. Men markernas naturvärden behöver lyftas fram. Och för detta krävs flera händer och ökad förståelse för biologisk mångfald och ekosystemet. Vingar involverade en ny målgrupp – barn och ungdomar.

Projektets resultat

Projektet resulterade i ett attraktivare och barnvänligare besöksmål:

- 16 barnskyltar med fakta/uppdrag varav 5 med makrofotografen John Hallméns bilder (Gissa krypen).
- En ny vägvisning med karta och röd prick som visar var på stigen man befinner sig och en jättejärl snickrad och målad av Torpängens dagliga verksamhet som syns från bilvägen och visar var stigen börjar.
- Fler har hittat till Fjärilsstigen i Stora Vika, många av dem är barnfamiljer, både lokalt och från Stockholm, men också från övriga Sverige.
- Stolta elever från Vika skola.
- Röjningsdagar i ny tappning.
- En genväg för barnvagnar och lättare rullstolar.
- Ett samarbete mellan Naturskolan, NNF och kommunen kring utomhuspedagogik med samverkan av många aktörer (forskning, föreningsliv, daglig verksamhet, företagare, kulturskolans teaterverksamhet)
- Ett stort nätverk av olika aktörer från olika sektorer som nu känner varandra, känner tillit för varandra och lust att vidareutveckla samarbetet.

Fjärilarnas helg

Det som förr om åren har varit Fjärilarnas dag blev Fjärilarnas helg (14-15 juni). Det kom lika många barn och familjer under båda dagarna. Det blev en dag fylld med glädje och gemenskap, med barnvänliga guidningar och upptäcker-promenad, där Naturskolan samarbetade med familjen Hallmén från boken "Minimonster i naturen". Det blev en intressant blandning av människor från trakten, från Stockholm men också från andra delar av Sverige.

Spridning och nya nätverk

Projektet har spridits via webben, på NNF:s hemsida, på kommunens hemsida, på Naturskolans hemsida och på Vingars egen projektsida på Facebook. Vi har också använt oss av vidareförmedlare såsom Amatörgeologerna, Minimonster i naturens Facebooksida, Naturskyddsföreningens webbplats, Visit Nynäshamn och turistbyrån. Vi har också spridit projekts resultat via kommunens "Alla kan" satsning för att öka inflytande och delaktighet med hjälp av aktiviteter, via artiklar och annonser i den lokala tidningen Nynäshamns Posten,

genom teaterturné på fem daghem, genom information till föräldrar via Naturskolan, genom att Vingar deltog i olika aktiviteter i Stora Vika (Stora Vika-dagarna, amatörgeologernas dag i kalkstensbrottet, mm). Vi har ett helt annat nätverk och tillit idag och tror att det kan bli en språngbräda mer samarbete och flera åldersöverskridande aktiviteter.

Efter projektets slut

Vi planerar att fortsätta med aktiviteter för barn under nästkommande Fjärilarnas helg (13-14 juni 2015), samt med barnvänliga röjningsdagar i ny tappning. Vi har väckt tanken att arrangera ett motionslopp "Fjärilsstigen Runt" i samarbete med Stora Vika IF. Vi ser rika möjligheter att paketera olika aktiviteter i anslutning till Fjärilsstigen.

6.4. Enkät inför kommunvalet

NNF har inför samtliga kommunval sedan 2002 genomfört en enkät till de politiska partierna i Nynäshamns kommun för att ta reda på deras inställning i viktiga natur- och miljöfrågor. En sådan enkät gjordes även inför kommunvalet 2014, den här gången i samarbete med Nynäshamns Ungdomsfullmäktige.

Frågorna skickades ut den 10 juni till samtliga partier som har mandat i Nynäshamns kommunfullmäktige, dvs. Centerpartiet, Folkpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Pensionärspartiet, Socialdemokraterna, Sorundanet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Samtliga partier utom Sverigedemokraterna besvarade enkäten.

Partiernas svar offentliggjordes på NNF:s hemsida den 18 augusti, och kompletterades med NNF:s reflektioner över svaren den 25 augusti. Nynäshamns Posten publicerade en sammanställning av vissa av svaren den 12 september och gav i artikeln även uppgift om NNF:s hemsidesadress och att de kompletta svaren kunde läsas på hemsidan.

7. Skrivelser i planärenden m.m.

NNF bevakar pågående planärenden m.m. och deltar i samråd efter förmåga. Nedan redovisas NNF:s huvudsakliga synpunkter/yttranden under 2014. Dessa handlade om:

- Stockholm Hamn AB:s planer på att anlägga en storhamn vid Norvik. NNF yttrade sig under 2014 till att börja med inom ramen för det mål vid Mark- och miljödomstolen som huvudsakligen handlade om villkor för anläggning och drift av hamnen, men som även rörde själva tillåtligheten, eftersom det tidigare tillståndsmålet (Miljööverdomstolens dom 2010-12-22, mål nr. M 10319-09) inte tog upp samtliga aspekter som kan ha betydelse för tillåtligheten. NNF var även representerad vid huvudförhandlingen vid Mark- och miljödomstolen 26-28 augusti. Domstolen meddelade sin dom den 10 oktober, och eftersom domen gick emot NNF:s inställning överklagade NNF domen den 31 oktober. Den 17 december meddelade Mark- och miljööverdomstolen prövningstillstånd, vilket innebär att målet tas upp i domstolen under 2015. NNF har vidare yttrat sig beträffande planerna för industrispår från Nynäsbanan till Norvik. NNF har för samtliga yttranden samordnat sig med Naturskyddsföreningen i Stockholms län. Se vidare avsnitt 7.1.
- Sakabs planer på lagring och hantering av avfall i kalkstensbrottet i Stora Vika. Inför

Sakabs eventuella ansökan till Mark- och miljödomstolen har företaget haft samråd med bl.a. organisationer och allmänhet. NNF:s yttrande i detta samråd finns i avsnitt 7.2.

- Nynäshamns kommuns förslag till fördjupad översiktsplan för Nynäshamns stad. NNF:s yttrande över detta förslag finns i avsnitt 7.3.

7.1. Planerna på storhamn vid Norvik

Till Mark- och miljödomstolen

2014-04-29

YTTRANDE i mål M 2414-12 avdelning 4: Stockholms Hamn AB angående anläggande och drift av hamn vid Norvikudden

Med hänvisning till domstolens föreläggande daterat 2014-04-02 har vi (Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Naturskyddsföreningen i Nynäshamn) tagit del av aktbilagorna 104, 105, 111, 115, 120, 122, 124, 125 och 127. Vi vill anföra följande som vårt gemensamma yttrande från båda föreningarna.

— * —

Vi konstaterar att Länsstyrelsen i Västra Götalands län (fortsättningsvis ”länsstyrelsen”) såsom sakkunnig bedömer att mycket omfattande skyddsåtgärder är nödvändiga för att hamnen inte ska motverka uppnåendet av miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten Mysingen. Vi konstaterar också att Stockholms Hamn AB (fortsättningsvis ”hamnbolaget”) motsätter sig vissa av de skyddsåtgärder som länsstyrelsen har bedömt vara nödvändiga, och har inte heller förklarat sig vara villiga att vidta alla de kompensationsåtgärder som länsstyrelsen beskriver i aktbilaga 104. Utifrån vad länsstyrelsen har bedömt är således de skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder som hamnbolaget har förklarat sig vara villiga att vidta *inte* tillräckliga för att hamnen inte ska motverka uppnåendet av miljökvalitetsnormerna.

Länsstyrelsens sakkunnigutlåtanden har tillfört viktiga upplysningar i målet, men utredningarna är inte tillräckliga för att dra säkra slutsatser. I vårt yttrande 2013-04-26 betonade vi vikten av ett riskperspektiv, och att det behövs scenarier beträffande konsekvenserna på vattenmiljön av oförutsedda händelser såsom olyckor och stora otillåtna utsläpp. Vi menade att på grund av det stora antalet planerade fartygsrörelser i området är sannolikheten för olyckor och otillåtna utsläpp med stora konsekvenser för vattenmiljön inte försumbar. Länsstyrelsen har i viss mån infört ett riskperspektiv, exempelvis genom att konstatera att nödankring kan medföra en risk för spridning av oljeförorenat sediment, och att hamnbolaget därför ska åläggas att sanera området om Nynas AB inte får ett sådant åläggande. Detta är ett viktigt konstaterande och rimligt åläggande, men överlag bör sakkunnigutlåtandena kompletteras med tydligare riskutredningar. Hamnbolagets åsikt i aktbilaga 111 att nödankring inom det förorenade området ska ”i princip aldrig behöva ske” är en orimlig inställning till händelser som förvisso inträffar med liten sannolikhet, men vars konsekvenser potentiellt kan bli allvarliga.

Bristen på riskutredningar som konkretiserar risker (sannolikheter och konsekvenser) med hjälp av scenarier är troligen en orsak till att länsstyrelsens slutsatser blir mycket vaga, även efter det utvecklade sakkunnigutlåtandet i aktbilaga 124-125. Vi konstaterar att länsstyrelsen i aktbilaga 124 (s. 22) bekräftar att:

- Flera prioriterade ämnen kommer att spridas från verksamhetens anläggning och drift.
- Hamnar, särskilt hamnar av Norviks planerade storlek, är generellt utpekade som kraftigt modifierade vatten och bedöms alltså inte vara förenliga med god ekologisk och kemisk status
- Anläggandet och driften av hamnen kommer åtminstone på kort sikt att försämra möjligheterna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vattenförekomsten Mysingen

Utifrån dessa punkter och bristen på riskutredningar instämmer vi inte i länsstyrelsens slutsats att på lång sikt kommer påverkan "troligtvis inte vara betydande". Vi menar att utredningarna *inte* med tillräcklig säkerhet har kunnat visa att hamnen kommer att bidra till att uppfylla miljö kvalitetsnormerna eller åtminstone inte försvåra uppfyllandet. Utifrån en hållning förenlig med försiktighetsprincipen vidhåller vi därför vårt yrkande i vårt yttrande 2013-04-26 att bolagets ansökan avvisas eller avslås.

Om domstolen ändå finner att tillstånd och villkor ska meddelas yrkar vi att hamnbolaget i så fall även ska åläggas att införa alla de skyddsåtgärder som föreslås av länsstyrelsen. Vi vidhåller vidare vårt yrkande om bevarande- och kompensationsåtgärder till lands och i vatten, se vårt yttrande 2013-04-26. Vi vill understryka att bevarande- och kompensationsåtgärderna inte enbart bör innefatta de kompensationsåtgärder i vatten som länsstyrelsen föreslår i aktbilaga 104, utan de dokumenterat höga naturvärdena till lands (t.ex. nyckelbiotopen Norviksholmen) måste också föras in i bilden.

— * —

Vi konstaterar att aktbilagorna 124-125 inte tillför någon information beträffande hamnen med tillhörande verksamheter påverkan på möjligheterna att uppnå god miljöstatus i havet i enlighet med havsmiljödirektivet (2008/56/EG) och havsmiljöförordningen (SFS 2010:1341), trots att det framgår av aktbilaga 122 att Mark- och miljödomstolen 2013-12-09 beslutade att länsstyrelsen ska redovisa sina överväganden beträffande hamnens och tillhörande verksamheters påverkan på havsmiljönormerna. Vi konstaterar att nödvändiga utredningar beträffande denna påverkan saknas i aktbilagorna 124-125, och att det därför *inte* finns tillräckligt underlag för att exempelvis kunna bedöma om hamnen med tillhörande verksamheter påverkar möjligheterna att uppnå god miljöstatus i havet. Även av denna anledning yrkar vi därför att hamnbolagets ansökan avvisas eller avslås, liksom att tillstånd inte ges till dumpning av muddermassor till havs.

— * —

Avslutningsvis konstaterar vi att aktbilagorna inte behandlar faktumet att den miljökonsekvensbeskrivning som låg till grund för Mark- och miljööverdomstolens tillåtlighetsprövning är föråldrad. Som vi påpekade i vårt yttrande 2013-04-26 har förutsättningarna för miljökonsekvensbeskrivningen ändrats på ett påtagligt sätt till följd av de ändrade planerna för Södertörnsleden. Vi yrkar därför att hamnbolagets ansökan ska avvisas eller avslås på grund av att viktiga förutsättningar för tillåtligheten har förändrats sedan Mark- och miljööverdomstolens domslut. Om domstolen ändå finner att tillstånd och villkor ska meddelas vidhåller vi vårt yrkande om villkor för godstransporter, se vidare vårt yttrande 2013-04-26.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I STOCKHOLMS LÄN
NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

Till Mark- och miljödomstolen

2014-10-30

**ÖVERKLAGAN av Mark- och miljödomstolens (Nacka tingsrätt) dom
2014-10-10 i mål M 2414-12 avdelning 4: Stockholms Hamn AB
angående anläggande och drift av hamn vid Norvikudden**

Vi (Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Naturskyddsföreningen i Nynäshamn) har fört talan under ovanstående mål, och överklagar härmed domen. Nedan beskriver vi vilken ändring av domen som vi vill få till stånd och grunderna för vårt överklagande.

Ändring av domen

Vi vill i första hand att domen ändras på så sätt att tillstånd för den ansökta verksamheten inte lämnas, och att dispens från det generella förbudet mot dumpning av avfall inte lämnas. Vi vill vidare att miljökonsekvensbeskrivningen inte godkänns.

Vi vill i andra hand att domen ändras på så sätt att villkor för ytterligare skyddsåtgärder, bevarande- och kompensationsåtgärder samt följdverksamheter (transporter till lands) föreskrivs.

Skälen för dessa ändringar utvecklas nedan. Allmänt vill vi understryka att den av Stockholms Hamn AB ("bolaget") ansökta verksamheten är ett unikt projekt i Sverige. Detta betonades av bolaget vid huvudförhandlingen i Mark- och miljödomstolen 26-28 augusti 2014. Vidare konstaterar Mark- och miljödomstolen i domen (s. 41) att *"hamnen, när den anlagts, kommer att vara den största hamn som byggts i Sverige under de senaste 100 åren. Drifttiden kan på goda grunder antas komma att överstiga 50 år. Hamnen kommer vidare att anläggas i delvis jungfruligt område."*

Skäl till att tillstånd inte ska lämnas

Länsstyrelsen i Västra Götaland har i sitt sakkunnigutlåtande 2013-07-25 (aktbilaga 104) redogjort för vilka skyddsåtgärder som enligt länsstyrelsens åsikt krävs för att miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Mysingen ska kunna uppfyllas om den ansökta verksamheten blir verklighet. Vi menar att utredningarna inte med tillräcklig säkerhet visar att verksamheten är förenlig med uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna. Vi konstaterar att länsstyrelsen i Västra Götaland i sitt utvidgade utlåtande 2014-03-07 (aktbilaga 124, s. 22) bekräftar att:

- Flera prioriterade ämnen kommer att spridas från verksamhetens anläggning och drift.
- Hamnar, särskilt hamnar av Norviks planerade storlek, är generellt utpekade som kraftigt modifierade vatten och bedöms alltså inte vara förenliga med god ekologisk och kemisk status.
- Anläggandet och driften av hamnen kommer åtminstone på kort sikt att försämra möjligheterna att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Mysingen.

Utifrån dessa punkter och även en generell brist på riskutredningar instämmer vi inte i länsstyrelsens slutsats att på lång sikt kommer påverkan "troligtvis inte vara betydande". Vi menar att utredningarna inte med tillräcklig säkerhet har kunnat visa att hamnen kommer att bidra till att uppfylla miljö kvalitetsnormerna eller åtminstone inte försvåra uppfyllandet. Vår bedömning stärktes ytterligare genom de olika osäkerheter som framkom under förhöret med sakkunniga under Mark- och miljödomstolens huvudförhandling 26-28 augusti 2014. Utifrån en hållning förenlig med försiktighetsprincipen yrkar vi därför att tillstånd för verksamheten inte lämnas, utan att bolagets ansökan avvisas eller avslås.

Vi konstaterar också att det inom ramen för målet inte närmare studerades om den ansökta verksamheten (inklusive dumpning av muddermassor till havs) påverkar möjligheterna att uppnå god miljöstatus i havet i enlighet med havsmiljödirektivet (2008/56/EG) och havsmiljöförordningen (2010:1341). Nödvändiga utredningar beträffande denna påverkan saknas i det utvidgade sakkunnigutlåtandet (aktbilaga 124) trots att det framgick av aktbilaga 122 att Mark- och miljödomstolen 2013-12-09 beslutade att länsstyrelsen ska redovisa sina överväganden beträffande hamnens och tillhörande verksamheters påverkan på havsmiljönormerna. Även av denna anledning yrkar vi därför att hamnbolagets ansökan avvisas eller avslås, liksom att tillstånd inte ges till dumpning av muddermassor till havs.

Som vi också har framfört under målet konstaterar vi vidare att bolagets miljökonsekvensbeskrivning är i viktiga avseenden så föråldrad att den är otillfredsställande som underlag och kan därmed inte godkännas. En grundbult i miljökonsekvensbeskrivningen var scenarier för konsekvenser till följd av kraftigt ökad tung lastbilstrafik. Lastbilstrafiken blir mycket omfattande: 350 000 lastbilar per år vid full kapacitet. Scenarierna utgick ifrån att den andel av den tunga trafiken som inte färdas direkt till och från Stockholm via väg 73 enbart under ett litet antal år skulle gå längs den för tung trafik olämpliga väg 225 för att sedan dirigeras om till Södertörnsleden när den är färdigställd. Att Trafikverket 2013-02-28 begärde hos regeringen att helt göra om planeringen av Södertörnsleden,

med den osäkerhet detta medför för när Södertörnsleden kan vara färdigställd, innebär därför en stor förändring av förutsättningarna för miljökonsekvensbeskrivningen. Vi konstaterar vidare att miljökonsekvensbeskrivningens naturmiljöutredning¹ inte innefattade eller har kompletterats med någon fladdermusinventering, trots förekomsten av lämpliga bomiljöer och flera fladdermusarters skydd enligt artskyddsförordningen (2007:845). Vi yrkar därför att miljökonsekvensbeskrivningen inte godkänns.

Skäl till ytterligare villkor i den händelse tillstånd lämnas

Skyddsåtgärder

Som framgick ovan har länsstyrelsen i Västra Götaland har i sitt sakkunnigutlåtande 2013-07-25 (aktbilaga 104) redogjort för vilka skyddsåtgärder som enligt länsstyrelsens åsikt krävs för att miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsten Mysingen ska kunna uppfyllas om den ansökta verksamheten blir verklighet. Villkor beträffande samtliga dessa skyddsåtgärder föreskrevs dock inte i domen. Mark- och miljödomstolen motiverar detta i domen (s. 28) med att den sakkunnigas slutsats inte kan *”ges en bokstavlig tolkning, dvs. att just de skyddsåtgärder den sakkunniga hade för ögonen är vad som krävs för att uppnåendet av [...] målen inte ska motverkas”*. Vi finner att det tvärtom är mycket rimligt att tolka slutsatsen på detta bokstavliga sätt, eftersom sakkunnigutlåtandet redogör för en rad konkreta effekter av den ansökta verksamheten, föreslår hur dessa kan minskas och drar sedan följande slutsats (s. 6 i aktbilaga 104): *”För att inte anläggandet och driften av hamnen ska motverka målet att uppnå god ekologisk status och att bibehålla god kemisk ytvattenstatus för ytvattenförekomsten ska hamnen åläggas att utföra samtliga föreslagna skydds- och kompensationsåtgärder”*. Det är tydligt att den sakkunniga hänvisar till just de skydds- och kompensationsåtgärder denna föreslog, inte till skyddsåtgärder i största allmänhet. Det är därför rimligt att föreskriva ytterligare villkor i den händelse tillstånd lämnas. Vi yrkar därför att ytterligare villkor föreskrivs, och vi vill särskilt peka på att den sakkunniga har konstaterat att nödankring kan medföra en risk för spridning av oljeförorenat sediment, och att hamnbolaget därför ska åläggas att sanera området om Nynas AB inte får ett sådant åläggande.

Bevarande- och kompensationsåtgärder

Den sakkunniga har också föreslagit ett antal bevarande- eller kompensationsåtgärder i vatten och på land. I motsats till domen anser vi det vara rimligt att föreskriva villkor avseende kompensationsåtgärder, och att dessa åtgärder blir mer långtgående än vad bolaget har åtagit sig. Vi yrkar att bolaget åläggs att vidta eller bekosta åtgärder som med råde kompenserar för de negativa miljöeffekter som uppstår om hamnen blir verklighet, så att förutsättningarna för att uppfylla miljö kvalitetsnormerna inte försämras. Ett exempel på sådana kompensationsåtgärder är att vidta eller bekosta åtgärder som med råde kompenserar för den ökning av tillförseln av näringsämnen som den tilltänkta verksamheten skulle medföra. Beträffande bevarande- eller kompensationsåtgärder till lands konstaterar vi att den tilltänkta verksamheten skulle utradera dokumenterat höga naturvärden (nyckelbiotopen Norviksholmen) inom det tilltänkta hamnområdet. De kompensationsåtgärder som bolaget har föreslagit (aktbilaga 214) är inte tillräckliga för att helt kompensera för den helhetsmiljö som skulle försvinna om nyckelbiotopen Norviksholmen uttraderas. Vi yrkar därför att Norviksholmen ska bevaras om tillstånd för hamnen ges. I andra hand yrkar vi att ytterligare kompensationsåtgärder genomförs. Förutom naturmiljön och dess naturvärden i sig gäller detta även de ekosystemtjänster som naturmiljön tillhandahåller, exempelvis stadsnära tillgång till fritidsfiskemöjligheter, upplevelsevärden och badmöjligheter från sandstrand och klippor. Vi yrkar därför att bolaget föreskrivs mer fullständiga kompensationsåtgärder, t.ex. långsiktigt skydd av något liknande område med avseende på naturmiljö och ekosystemtjänster.

Transporter till och från hamnen

Slutligen vill vi anföra skäl till varför det är rimligt att villkor ska föreskrivas beträffande transporter

¹ Sweco VIAK, 2006. Utredning naturmiljö. Planerad hamn vid Stockholm-Nynäshamn, Norvikudden. 2006-10-23.

till och från hamnen. Den tilltänkta verksamhetens själva syfte är att vara en nod för transporter. Transporterna är alltså inte enbart en följd av den tilltänkta verksamheten utan hela verksamheten har som syfte att skapa förutsättningar för transporter. Med andra ord alstrar hamnen direkt transporter till lands. Som framgick ovan är transportmängderna till följd av verksamheten dessutom mycket omfattande. För att inte konsekvenserna av den trafik som hamnen alstrar ska bli orimliga för trafiksäkerhet och miljö längs den redan i nuläget av tung trafik alltför hårt belastade väg 225 mellan Ösmo och Södertälje är det rimligt att föreskriva villkor beträffande transporter.² Det är alltså inte fråga om att den ansökta verksamheten skulle orsaka en liten del av olägenheterna från de tunga lastbilstransporterna – det stora tillskott av lastbilstrafik som den ansökta verksamheten skulle alstra är tvärtom själva orsaken till att olägenheterna skulle bli helt orimliga. Dessutom har bolaget en faktisk möjlighet att ställa villkor på framtida godskunder att transporter till lands ska ske på ett särskilt sätt.

Beträffande villkor beträffande transporter till och från hamnen vill vi dessutom framföra följande:

- Bolaget uppgav i den ansökan som låg till grund för Miljödomstolens och Miljööverdomstolens tidigare domar att 25 procent av godset når/lämnar hamnen med tåg. Eftersom det är önskvärt ur miljö- och hälsoskäl att maximera andelen gods som fraktas med tåg yrkar vi att bolaget föreläggs att utreda hur denna andel kan ökas över tiden. Vidare yrkar vi att bolaget föreläggs att framlägga en plan som med realism beskriver hur andelen gods med tåg uppnås. Vi yrkar att villkor därefter fastställs beträffande vilken minimiandel av godset till och från hamnen som ska fraktas med tåg. Vi konstaterar att med tanke på underlaget för de tidigare domarna kan denna minimiandel inte understiga 25 procent.
- Som nämndes ovan kan särskilt svåra lokala konsekvenser beträffande risker för miljö och hälsa förväntas uppstå längs väg 225 om andelen tung trafik ökar. Bolaget har i sin miljökonsekvensbeskrivning förutsatt att en begränsning mot tung trafik på väg 225 kan införas. Som nämndes ovan har förutsättningarna för miljökonsekvensbeskrivningen ändrats radikalt på grund av Trafikverkets begäran att helt göra om planeringen för Södertörnsleden. Vi yrkar att, som ett underlag för villkor för transporter, bolaget föreläggs att utreda konsekvenserna av de förändrade förutsättningarna för godstrafik på landsväg och visa hur en begränsning mot tung trafik på väg 225 faktiskt kan införas. Vi anser det vara helt orimligt att bolaget inte självt föreskrivs att ta ansvar för att avhjälpa de konsekvenser som bolagets verksamhet direkt skulle orsaka.

Skäl för prövningstillstånd

Av ovanstående framgår att det finns goda skäl att betvivla riktigheten i Mark- och miljödomstolens dom. Det fordras prövningstillstånd för att bedöma riktigheten i Mark- och miljödomstolens beslut att ge tillstånd och att föreskriva de villkor som vi anser rimliga för verksamheten. Detta hamnprojekt är unikt för Sverige i sin storlek och har som direkt syfte att skapa förutsättningar för transporter. Därför anser vi att tidigare domslut om följdverksamheter inte är tillämpliga för att bedöma om villkor för transporter till lands ska föreskrivas eller inte. Vi anser vidare att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Mark- och miljööverdomstolen prövar om verksamheten bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsnormer enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön och havsmiljöförordningen (2010:1341), och vilket underlag som krävs för att bedöma om ett sådant uppfyllande sker eller inte.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I STOCKHOLMS LÄN
NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

² I en trafikutredning med avseende på hamnplanerna av WSP (Norvik, Stockholm-Nynäshamns hamn med verksamhetsområde: Trafikutredning, övergripande vägnät. 2008-05-21) konstateras att den tunga trafiken från Norvik skulle påverka trafiksäkerheten så genomgripande att gång- och cykeltrafik på väg 225 inte längre blir lämplig.

Till Trafikverket

2014-12-10

Synpunkter angående "Järnvägsplan Stockholm Norvik Hamn industrispår, Dnr TRV2013/37880".

Naturskyddsföreningen i Stockholms län och Naturskyddsföreningen i Nynäshamn (föreningarna) är starkt kritiska till Stockholms Hamnars planer att bygga en ny storhamn vid Norvik i Nynäshamn. Oavsett vad vi anser om lämpligheten att etablera en storhamn med stora infrastrukturkrav på landsidan i Norvik är dock en fungerande godspårförbindelse ett måste för varje modern hamn. Industrispåret bör dock leda till så liten negativ påverkan på områdets höga natur-, miljö, kultur- och rekreationsvärden som möjligt.

Det alternativ som förs fram och behandlas i miljökonsekvensbeskrivningen för industrispåret visar att problem kommer att uppstå ur natur-, miljö, kultur- och rekreationssynpunkt. Spåret kommer att hota flera naturliga grundvattentillgångar, det läggs i omedelbar närhet till det välutnyttjade rekreationsområdet Alhagen, det kommer utgöra en irriterande fysisk barriär både för människor och djur och flera fina naturområden kommer att förstöras om spåret byggs. Bl.a. vid Norviksuddens norra del där en stor nyckelbiotop finns.

MKBn tar utförligt upp hur industrispåret skulle påverka områdets höga natur-, miljö, kultur- och rekreationsvärden. Man listar också åtgärder för att minska små, måttliga och stora negativa konsekvenser av spåret. I det stora hela dras slutsatsen att ett industrispår skulle ge måttliga negativa konsekvenser på miljön.

Föreningarna anser dock att påverkan kommer att bli betydande och önskar att alternativ 3 i förstudien (2007-01-09) börjar diskuteras igen och att industrispåret dras längs med den befintliga vägen till Norviks södra del. Detta alternativ anser föreningen har den minsta negativa påverkan på områdets höga natur-, miljö, kultur- och rekreationsvärden. Föreningen anser också att kompensationsåtgärder krävs för den negativa påverkan som skulle uppstå till följd av industrispåret och att järnvägsplanen därför ska innehålla förslag på sådana kompensationsåtgärder.

Till sist vill vi uppmärksamma er på att det framkommit information om att fladdermöss har skådats i Alhagen där spåret ska dras (se aktbilaga 11 i mål nr M 9616-14). Vi yrkar därför på att en inventering av eventuell förekomst av fladdermöss genomförs.

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I STOCKHOLMS LÄN
NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

7.2. Sakabs planer på etablering i Stora Vika

Till Sakab AB

2014-10-30

SYNPUNKTER på samrådshandling 2014-09-19: Verksamheter i Stora Vika kalkbrott

Vi har tagit del av ovanstående samrådshandling från Sakab (fortsättningsvis "bolaget") och var dessutom representerade på samrådsmötet i Stora Vika 2014-10-09. Vi lämnar i detta skede nedanstående synpunkter och ber att fortsättningsvis få tillhöra samrådsgruppen.

Inledningsvis vill vi framhålla att bolagets tänkta verksamhet skulle ske i ett ur naturvärdessynpunkt mycket speciellt område. I Nynäshamns kommuns översiktliga naturinventering 1988-90 åsätts kalkstensbrottet med omgivande marker högsta möjliga naturvärde (klass I). Vidare konstateras att markerna har unika naturvärden med arter som inte förekommer någon annanstans i Sverige och att ”de delområden som givits högsta klassning bör inte under några omständigheter exploateras” (s. 119). Naturinventeringen föreslår att naturreservatsbildning bör övervägas. De ytterst höga naturvärdena har senare dokumenterats ytterligare, exempelvis genom entomologiska och botaniska inventeringar. De flesta finns samlade på vår hemsida <http://nynashamn.naturskyddsforeningen.se/fjarilarnas-marker-i-stora-vika/>. Exempelvis rapporterade Göran Palmqvist (2014) i sin senaste inventering av Stora Vika-området fynd av 47 rödlistade fjärilsarter.³ Till dessa hör apollofjäril, som i Stora Vika har sin enda fastlandslokal i Stockholms län. Naturvärdena och även de kulturhistoriska värdena har manifesterats genom att en natur- och kulturstig (”Fjärilsstigen”) inrättades 2007 runt kalkstensbrottet. Fjärilsstigen har blivit ett populärt besöksmål och området runt kalkstensbrottet utnyttjas flitigt för rekreation av såväl boende i Stora Vika som besökare.

De höga naturvärdena gör att alla verksamheter som på något sätt kan minska dem bör förhindras. Den pågående verksamheten i kalkstensbrottet har gjort att naturvärdena är tillbakaträngda redan idag. Bolagets föreslagna verksamhet, och den ökning av övrig verksamhet som denna skulle möjliggöra, utgör ett ytterligare hot mot naturvärdena.

Till detta ska läggas ovanligt höga geologiska värden, som har gjort att kalkstensbrottet sedan länge har använts som geologisk exkursionslokal.

Vi konstaterar också att den föreslagna verksamheten inte har stöd utifrån Nynäshamns kommuns översiktsplanering.

Vidare innebär de idag gällande miljö kvalitetsnormerna för Fällnäs viken (god ekologisk status 2021 och god kemisk status 2015) att den nuvarande ekologiska statusen måste förbättras från otillfredsställande till god fram till 2021, och den kemiska statusen får inte försämrats. Vi kan inte se annat att den föreslagna verksamheten innebär en tillförsel av belastande ämnen för Fällnäs viken och kommer således inte att bidra till att förbättra den ekologiska statusen eller bidra till att bibehålla den kemiska statusen. Därför är den föreslagna verksamheten inte heller acceptabel utifrån ett vattenmiljöperspektiv.

Allt detta gör att vi motsätter oss den av bolaget föreslagna verksamheten.

Som mer specifika synpunkter vill vi framföra följande:

- Vi instämmer i att verksamheten förutsätter en dispens enligt artskyddsförordningen, med tanke på förekomsten av apollofjäril, större vattensalamander och hasselsnok. Samtliga tre arter är N-märkta arter i bilaga 1 till artskyddsförordningen, och kräver noggrant skydd. Det är förbjudet att skada eller förstöra arternas fortplantningsområden eller viloplats. Bolaget måste visa att de här tre arterna inte påverkas av verksamheten, och då ta hänsyn till att stora bestånd av apollofjärilens värdväxt vit fetknopp finns i kalkstensbrottet och längs kalkstensbrottets väggar (Palmqvist och Söderqvist, 2014)⁴, och att den större vattensalamandern inte enbart är beroende av den norra sjön i kalkstensbrottet utan behöver även en lämplig omkringliggande miljö eftersom den en stor del av året uppsöker terrestra

³ Palmqvist, G., 2014. Fjärilsfaunan i Stora Vika i Nynäshamns kommun. Sammanställning av rödlistade arter med kommentarer och naturvårdsintressanta arter samt dagfjärilsarter som är dokumenterade från området. Rapport till Nynäshamns kommun och Nynäshamns Naturskyddsforening, 2014-04-16.

⁴ Palmqvist, G., Söderqvist, T., 2014. Vit fetknopp i kalkstensbrottet i Stora Vika. Observationer från fältbesök 2014-06-06.

miljöer. Varje negativ påverkan på apollofjärilens värdväxter och den större vattensalamanderns livsmiljö ökar risken för att arterna försvinner från området.

- Andra arter som potentiellt kan påverkas starkt av verksamhet inne i kalkstensbrottet är fladdermöss. Vi har vid fältbesök erfarit indikationer på att fladdermusfaunan kan vara rik. Det är därför angeläget att bolaget genomför en fladdermusinventering.
- Bolaget måste utveckla sin motivering för varför utfyllnaden av den södra brottsjön inte är fråga om en deponi.
- Bolaget måste också utveckla sin motivering för varför det finns särskilda skäl för dispens mot förbudet mot markavvattning.
- Bolaget har inte studerat alternativa lokaliseringar för verksamheten och har således inte visat att den föreslagna lokaliseringen är den som leder till ”minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö” (MB 2 kap. 6 §).
- Bolagets egna mätningar av föroreningar i grundvatten och partiklar indikerar att det ställvis kan finnas höga halter av föroreningar i området runt kalkstensbrottet, jfr vad som står om GW3 i samrådshandlingen (s. 16). Vatten från den södra brottsjön ska vid tömningen och därefter ledas till marker och vattendrag väster om brottet. Om föroreningar finns i eller i anslutning till dessa marker och vattendrag finns en ökad risk för att föroreningar sätts i rörelse. Bolaget måste därför närmare undersöka förekomsten av föroreningar i marken i och kring de områden som kommer att påverkas av de ökade vattenflödena.
- Vad menas med ”behovsbaserad” provtagning (s. 23)? Vad avgör om ett behov av provtagning finns eller inte?
- Bolaget måste visa att förorenande ämnen från återfyllnadsmaterial och annat avfall som avses att hanteras i brottet inte kommer att spridas via sprickor i berget. Om spridning via sprickor sker blir vattnet inte föremål för den planerade vattenreningen.
- Bolaget måste utveckla sin beskrivning av hur många transporter till lands och till sjöss som verksamheten leder till, och vilka miljö- och hälsoeffekter till lands och till sjöss dessa medför. Bland miljöeffekterna som måste beskrivas noga är damning till följd av transporterna, eftersom damningen kan påverka omgivande växtlighet negativt – växtlighet som kan vara av stort värde för områdets fjärilsfauna.
- Vid bedömning av bullrets inverkan måste hänsyn tas till att det i praktiken är felaktigt att beskriva de omgivande markerna som en del av ett industriområde. Tvärtom används markerna mycket för rekreation av närboende och besökare, t.ex. längs Fjärilsstigen.

NYNÄSHAMNS NATURSKYDDSFÖRENING

7.3. Fördjupad översiktsplan för Nynäshamns stad

Till Nynäshamns kommun

2014-11-17

YTTRANDE över förslag till fördjupning av översiktsplanen för Nynäshamns stad

Vi i Nynäshamns Naturskyddsförening (NNF) har tagit del av förslaget till fördjupad översiktsplan (FÖP) för Nynäshamns stad och lämnar härmed våra viktigaste synpunkter i form av gillanden, invändningar, frågor och egna tilläggsförslag. Eftersom vi har vår största kompetens inom miljö- och naturområdet har vi fokuserat på miljö- och naturaspekter, men med tanke på att hållbar utveckling även har en social och en ekonomisk dimension berör vi även vissa sociala och ekonomiska frågor. Vi vill också passa på att tacka för att vi fick anstånd att lämna synpunkter till 2014-11-17.

På det hela taget är inriktningen på väg åt rätt håll. Vi ser dock inte någon anledning att mynta uttrycket (s. 10) ”Nya Nynäshamn”, som är benämningen på det privata planförslaget från Urban City Research (UCR). Kommunens föreliggande FÖP-förslag ger inte täckning för något ”nytt”

Nynäshamn. Det finns inte heller anledning att ha en övergripande vision som lyder: ”Nynäshamn skall vara den mest attraktiva småstaden i Europas mest attraktiva storstadsregion Stockholm”. Om den är allvarligt menad skulle det krävas mycket extraordinära åtgärder för att uppnå den. Sådana åtgärder finns inte i förslaget. Formuleringen kan uppfattas som konkurrensinriktad, istället för som NNF anser, att kommuner och städer i regionen bör samverka.

I en ”huller om buller”-uppställning följer nedan våra tankar, frågor och förslag. Vi kommenterar först i huvudsak förslaget och därefter konsekvensbeskrivningen. Den senare imponerar inte som MKB, som vi är vana att läsa sådana. Exempelvis borde konsekvenserna i högre grad ha kunnat beskrivas kvantitativt. Se vidare nedan.

FÖP-förslaget

1. FÖP:ens styrförmåga som dokument är avgörande, eftersom en FÖP inte är juridiskt bindande. Hur väl kommer den att omfattas av politiker och förvaltning, dvs. avser man att följa den? Väldigt många övergripande planer har historiskt inte haft någon styrförmåga, t.ex. förra FÖP Nynäshamn (kallad ’Den goda småstaden’). Att uppnå en god styrförmåga är en mycket viktig punkt. Därför skulle vi i FÖP:en välkomna förslag på hur FÖP:ens status som styrande dokument kan höjas. Stockholms läns landsting kommer för övrigt nu att återinföra en Regionplane- och Trafiknämnd, vilket gör att styrmedel kan bli viktigare; Stockholmsregionen kan få mera krut i sin samplanering, vilket vore värdefullt.
2. FÖP i förhållande till ÖP, dvs. utbyggnad och utveckling i resten av kommunen, skulle behöva preciseras. Tidigare har slagits fast att staden byggts färdigt norrut. Så inte nu. Hur förhåller sig FÖP:en till ”flätan” mellan Nynäshamn och Ösmo (dvs. Björsta, Lidatorp, Källberga)?
3. Det som kallas ”utvecklingsområden” eller ”utredningsområden”, som kan komma på tal efter 2030, tar vi inte ställning till nu, trots att framförhållning är ett honnörsord i samhällsplanering. Just nu verkar den praktiska politiken många gånger handla om att skjuta fram och utreda sådant som är kontroversiellt. Mycket vatten kan flyta under broarna på femton år, så det är OK att vänta, i detta sammanhang. Med detta sagt kvarstår dock vår negativa inställning till de åtminstone för tillfället skrinlagda bebyggelseplanerna för Hamnviksområdet.
4. Vi bortser även från UCR:s förslag. Detta förslag faller i första hand på den föreslagna stadsbyggnationen i gästhamnsområdet, ett läge som uppenbart är i farozonen vid ökade havsvattennivåer.
5. Generellt bör planen poängtera hållbarhetsaspekterna än mer: Att ekologiskt bra förhållanden även är ekonomiskt och socialt bra framgår på s. 69. Vi saknar dock en pedagogisk förklaring och fördjupad analys av ekosystemtjänster, som är en sådan mycket direkt koppling mellan ekologi och ekonomi och helt avgörande för stadens, landets och klotets överlevnad. För de nationella miljökvalitetsmålen gäller som ett etappmål att betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster senast 2018 ska ”vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt”. Se vidare SOU 2013:68 för förslag för att möjliggöra denna integrering. Som ekokommun förväntar vi oss att Nynäshamns kommun går före för att bidra till detta etappmål.
6. Fisken på s. 21 är väl en makrill? Inte särskilt passande för Nynäshamn. En strömming vore lämpligare.

7. På s. 24 redogörs för faktumet att vid ändring av detaljplaner i staden måste gammalt utsläckt strandskydd provas. Vad skulle detta kunna innebära?
8. Kvarnängen och Rappsta som nya bostadsområden är vanskliga. Gymnasiet sägs i förslaget gynnas av ett mer centralt läge. Lösningen verkar vara att flytta boende och verksamheter till gymnasiets närhet, istället för att flytta gymnasiet till vad som redan nu är ett mer centralt läge. Resonemanget om eftergymnasial utbildning är bra och där föreslås den förläggas till idag centrala Nynäshamn. En flytt av gymnasiet skulle kunna samföräggas med eftergymnasial utbildning.
9. Biltrafikavsnitten är bra. Begreppet ”mobility management” skulle med fördel kunna utvecklas och kopplas till det som framförs på s. 55 om tillgänglighet och rörlighet. Transportsystemet behöver inte uppfylla allas önskan om att alltid kunna åka överallt billigt. Bilarnas hastighet bör anpassas till 30 km/tim i stället för 40, det är farten som dödar och lemlästar. Något bör skrivas om lämpliga drivmedel och fler kraftfulla el-laddstolpar bör sättas upp.
10. Kollektivtrafiken: På s. 58 framgår det att pendlarparkeringar ska minska. Det är förvisso riktigt att parkeringsplatser kan användas för bättre ändamål, men en minskning bör kombineras med någon form av styrning av rese-mönster så att motiven till kollektivtrafikpendling inte minskar, utan stärks. Vidare bör kollektivtrafiken till Nynäshamn förbättras ytterligare med hjälp av t.ex. direktbussar till/från Stockholm och bättre tvärförbindelser på Södertörn. Med bättre inpendlingsmöjligheter minskar behovet av parkeringsplatser i centrum.
11. Kollektivtrafiken: Här behövs även ett resonemang om stadens behov av hållbar kollektivtrafik *till* landsbygden för att tillgodose behovet av större samverkan mellan stad och land och tillgänglighet till landsbygdens resurser. Det handlar t.ex. om rekreation, friluftsliv, utomhuspedagogik, estetiska upplevelser i naturen, grön omsorg, andelsjordbruk, hållbar besöksnäring och kultur, men också om jobb med tanke på bl.a. generationsväxling och hållbart jordbruk. Jfr punkt 16 nedan om matförsörjning.
12. Vi uppfattar förslaget som att några rena gågator ska skapas på sikt, som t.ex. korset Centralgatan och Fredsgatan. Vi instämmer och anser att detta bör ske skyndsamt.
13. En generell och allvarlig brist är att det i förslaget tenderar att vara oklart vad som definierar ”värdefulla” kvaliteter och områden. Vilka kriterier har använts? Vem avgör vad som är värdefullt? Hur definieras ”mycket värdefull” respektive ”värdefull” grönstruktur (s. 24-25)? Förslaget bör på ett genomskinligt sätt redovisa hur de här bedömningarna sker.
14. En annan generell oklarhet gäller orden ”ska” och ”bör”. Det är viktigt att valörskillnaden i orden ”ska” och ”bör” klargörs, exempelvis i presentationen av riktlinjer, och valet av ”ska” eller ”bör” måste motiveras. Vi noterar att alla riktlinjer för bebyggelse och kulturmiljö (s. 53) uttrycks i presens eller ”ska”-form, medan alla riktlinjer utom två för stadens parker och grönska (s. 64) och för vatten (s. 67) uttrycks i ”bör”-form. Varför denna skillnad? Om ”bör” har en mjukare betydelsevärde anser vi att riktlinjerna för parker, grönska och vatten istället ska uttryckas i ”ska”-form.
15. Nynäshamn skall inte bara vara en växande stad som möter utvecklingen i regionen, utan även globalt. En viktig aspekt är därför att staden ska ha beredskap att kunna ta emot flyktingar på ett respektfullt och värdigt sätt nu och i framtiden. En aspekt av detta är att klimatförändringarna kan innebära stora folkomflyttningar i framtiden. Klimatflyktingar kan därmed komma att utgöra en mycket stor del av nytilskottet av invånare. Hur vill de bo? De

har inte valt att flytta hit, men kommer från många olika länder och kan inte förmodas ha samma önskningskrav som ”frivilligflyttare”, även om de kommer från EU-länder. Skissa på de sociala behoven, antalet bostäder, arbete och skola. Hur många kommer? Det duger inte att påstå att klimatflyktingsituationen är en katastrofsituation som inte går att planera för. Det bör finnas katastrofberedskap på många områden, detta är ett sådant område där det definitivt går att beräkna omfattningen.

16. Vikten av lokal matförsörjning är ett perspektiv som saknas i förslaget. Det är troligt att närproduktion och självförsörjning av mat kommer att bli mer nödvändigt i framtiden. Klimatförändringar och andra miljöförändringar innebär troligen att resten av världen med tiden behöver sin egen mat själva. Störningar i det globala transportsystemet och dyrare transporter generellt kan också ge stora effekter för matförsörjningen. Därför behöver FÖP:en ta upp matförsörjning även i staden genom t.ex. odlingslotter, villaträdgårdar, stadsjordbruk. Vem styr över detta? Hur kan staden försörjas med mat från närområdet? Landsbygdsutveckling kan innehålla idéer från Slow-City-konceptet (se Falköping som exempel) där starka samband finns mellan stad och landsbygd, och som bygger på stolthet över den egna staden/bygden. Med väl genomarbetade upphandlingskrav kan lokal matproduktion uppmuntras.
17. Förslaget menar att solenergi är bra. Vi hittar dock inte några konkreta förslag på hur den kan tas till vara.
18. Kartan på s. 25, som visar många olika slags hänsyn och risker, är svår att se och förstå. Den bör med fördel delas upp i flera olika kartor.
19. Vi vill se att FÖP:en tydligare betonar att detaljerade inventeringar av naturvärden (inklusive trädarter) ska ske i god tid före ev. exploatering/detaljplanarbete, så att denna kunskap är så aktuell som möjligt redan i exploateringarnas diskussionsskede.
20. Vi vill inte att den föreslagna nya bostadsbebyggelsen vid Strandvägen (s. 104) genomförs.
21. FÖP-förslaget tar generellt alltför lätt på problematiken att miljö kvalitetsnormer för ekologisk respektive kemisk status för vattenförekomster i många fall inte kommer att uppfyllas. Uppenbarligen behöver utvecklingen anpassas för att minska risken att normerna inte uppfylls, vilket FÖP-förslaget inte tar tillräcklig hänsyn till.
22. Angående statusklassning för vattenområden i Nynäshamns närhet gör bl.a. kvicksilver att inget område uppnår god status, varken ekologiskt eller kemiskt, vilket de måste till 2015 och 2021. Anledningen är byggande och drift av Norviks hamn. Vad blir följderna av att Nynäshamn följer EU:s vattendirektiv?
23. Oljeraffinaderiets förorenade marker kommer att behöva saneras. NNF har ännu inte läst kommunens riskstrategi, men hoppas att där finns förtroendeingivande uppgifter och säkra alternativ. Vi hoppas också att det finns förslag på eliminering av risker och kommunala krav på sanering av markföroreningar. I FÖP-förslaget sägs att alla riskframkallande verksamheter skall kunna utvecklas, en restriktivare uppfattning är önskvärd.
24. Vattenberoendet från Stockholm är problematiskt. Reservvattentäkter måste noga skyddas, se även punkt (f) nedan beträffande ökad trafik av farligt gods.
25. Avloppsrening byggs för hur många? Även landsbygdens avlopp går till stadens avloppsreningsverk efter genomförd VA-plan. Och hur anpassas kapaciteten för att kunna ta

emot avloppsvatten från sjöfarten, inklusive kryssningsfartyg? Vidare är lukten från reningsverket är ett problem.

Konsekvensbeskrivningen (Norconsult)

- a. Planens styrförmåga poängteras. Vi instämmer, se vidare punkt 1 ovan.
- b. Nollalternativet: Är det verkligen ÖP:en som är nollalternativet? Den gamla FÖP:en "Den goda småstaden" påstås vara till stora delar genomförd, det är något vi ifrågasätter. Det känns snarare som att den gick upp i rök och överhuvudtaget aldrig användes som styrdokument.
- c. Beskrivningen av naturvärden och hur de skulle påverkas är delvis rudimentär. Naturvärdena vid Hamnviksområdet behöver beskrivas mer detaljerat. Varför ingår t.ex. inte södra delen av Nynäshamn (inkl. Hamnviksområdet) i kartan över nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt på s. 21? Det framgår inte heller hur nyckelbiotoperna i Norviksområdet påverkas om Norviks hamn blir verklighet.
- d. Beträffande värderingen av naturvärden för delar av Alhagens våtmark och våtmarken söder om Älvvikssjön kan det mycket väl vara så att dessa våtmarkers flora är mindre rik än andra våtmarker. Att beskriva dessa våtmarker som att de har "låga naturvärden" (s. 18) är i ett bredare perspektiv ändå felaktigt med tanke på deras betydelse för fåglar och de ekosystemtjänster som våtmarker tillhandahåller.
- e. Luftföroreningar beroende på trafik bedöms inte bli något problem. Det hänvisas till låga trafikmängder, finns då Norvik-relaterad trafik beräknad längs infartsleden?
- f. Problematiken med en ökande omfattning av farligt gods på väg och järnväg bör tydligare lyftas fram, bl.a. med avseende på risken för att reservvattentäkten Älby-Berga drabbas av föroreningar.
- g. Riskverksamheter i östra Nynäshamn påstås ligga på väl tilltagna avstånd från samlad bebyggelse. Det är inte riktigt i våra ögon. Hur långt är ett "väl tilltaget" avstånd i konsultens värld? Överhuvudtaget består östra delen av otrevliga miljöer, t.o.m. farliga. Detta skulle bli ännu mer tydligt om Norviks hamn blir av, inklusive bullerstörningar från bergtäkt och godstrafik på väg och järnväg. Vad kan kompensera detta? Detta behöver behandlas tydligare i konsekvensbeskrivningen.
- h. Bra påpekanden om flerfamiljshus vid Strandvägen och Trehörningen som segregering pga. höga priser. Även på Sandhamn varnas för segregering boende, vilket är tänkvärt.
- i. Småttvilligt stycke om lycka och delaktighet som folkhälsoaspekter att värna, när det gäller den fysiska miljön.
- j. Tillgängligheten till strandlinjen, t.ex. på Trehörningen, behöver tydligen bevakas.
- k. Beskrivningen av ekonomiska konsekvenser är kortfattad och borde ha varit mer ambitiös. Ekosystemtjänster och deras ekonomiska värde ingår inte i de samhällsekonomiska resonemangen, vilket är en brist. Överhuvudtaget relaterar beskrivningen av samhällsekonomiska konsekvenser inte till vad samhällsekonomiska konsekvensanalyser bör innehålla, jfr t.ex. Naturvårdsverkets riktlinjer för samhällsekonomiska konsekvensanalyser (2003) och Naturvårdsverkets rapport 6628 (2014) om samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning.

- l. Avsnitt 7 om uppfyllande av miljömål tenderar att vara överoptimistiskt. Det är t.ex. en inte särskilt realistisk förhoppning beträffande God bebyggd miljö att befolkningen har allt den behöver så att de dagliga transporterna kan minskas. Då arbetspendling med ett eller annat färdmedel ändå är så vanligt, kommer handeln i staden ha stor konkurrens med större centra närmare Stockholm.
- m. Konsulten verkar ha svalt förmodanden om ett stort antal arbetsplatser i NCC:s företagsområde i anslutning till Norvik, det nämns 1000-1500 jobb. Detta kommer inte att ske, ett logistikcentrum går inte att lägga längst ner på en halvö, med enda kombiterminal flera mil norrut.
- n. Vad betyder konsultens konstaterande (s. 46): "FÖP:en har inte den åtgärdsinriktade karaktär att någon miljöövervakning av planens genomförande är meningsfull"?

8. Övrigt

Nynäshamns kommun lade 2014 ned sin miljö- och klimatfond, ur vilken NNF ett flertal gånger har sökt och erhållit medel för olika projekt. Istället inrättade kommunen Nynäshamns miljöpris. Kommunen bjöd in alla och envar att nominera pristagare. Miljöpriset är till för att belöna och uppmärksamma den eller de som på ett engagerat och innovativt sätt bidragit till att förbättra miljön och klimatet. Priset på totalt 30 000 kronor ges till en eller maximalt två pristagare. Pristagare kan vara ideella föreningar, organisationer eller motsvarande samt privatpersoner. Dessa ska antingen vara folkbokförda i Nynäshamns kommun eller bedriva verksamhet i kommunen. Vinstdrivande företag och offentlig verksamhet kan inte erhålla priset. Styrelsen för NNF tog sig friheten att nominera NNF som pristagare. Nomineringen finns tillgänglig på NNF:s hemsida. I konkurrens med två andra nominerade beslutade kommunen den 28 augusti att ge miljöpriset till NNF med följande motivering: *"Nynäshamns Naturskyddsförening har under lång tid och med stort engagemang bidragit till en bättre miljö i Nynäshamns kommun. Ett lysande exempel på detta är arbetet med Fjärilsstigen i Stora Vika, som resulterat i ett stort antal besökare och succé vid Fjärilarnas Dag."* Som ett bevis på priset överlämnades ett diplom till NNF under Skärgårdsdagen i Nynäshamn den 30 augusti.

Avslutningsvis vill styrelsen ge alla som har gjort insatser för föreningen under 2014 ett stort tack.

Nynäshamn den 31 mars 2015

Leif Branting

Pascale Lacroix

Lisa Lundin

Staffan Lundquist

Gun Svedman

Tore Söderqvist

Bilaga A. Vår- och sommarprogrammet

Vår- och sommarprogram 2014

Varmt välkommen till våra programpunkter! Besök också vår nya hemsida www.nynashamn.naturskyddsforeningen.se (OBS att adressen också är ny!) och följ oss på

vår Facebooksida www.facebook.com/nynashamnsnaturskyddsforening. Då får du viktig information om programpunkter och lokala miljö- och naturfrågor.

Viktig information om utskick

Det här programmet sänds ut med e-post till medlemmar som har e-postadresser registrerade hos Svenska Naturskyddsföreningen (SNF). Övriga medlemmar får programmet med vanlig post. Du anmäler/aktualiserar din e-postadress hos SNF genom att gå in på <http://naturkontakt.naturskyddsforeningen.se>. När du har loggat in kan du fylla i/ändra din e-postadress under fliken *Min Sida*.

Projektet Vingar lyfter Fjärilarnas Marker

I Stora Vika har NNF arbetat i flera år med naturvård av Fjärilarnas Marker. I fjol startade projektet Vingar, som främst går ut på att göra Fjärilsstigen mer attraktiv och tillgänglig och att involvera barn och ungdomar i trakten. Projektledare är Pascale Lacroix – hör av dig till henne om du är nyfiken, intresserad eller har idéer som du vill dela med dig! (pazlac@gmail.com, 073-6914747). Du kan också följa Vingars Facebook-sida, som du hittar lätt genom att söka på Facebook eller genom NNF:s Facebooksida.

Måndag 7/4: Peter Streijffert och årsmöte

Nynäshamns Segelsällskaps klubbhus, Strandvägen, Nynäshamn, 18.30. Vi kallar alla medlemmar och andra intresserade till årsmöte. Författaren och kocken Peter Streijffert inleder 18.30 genom att berätta om Peters Gröna Utmaning 2014. Ekologisk närodling för köket är Peters signum. Han har visat hur mycket det går att odla på liten yta vid sin bostad i Nynäshamn, och nu uppviglar han hela Nynäshamn i årets odlarutmaning. Peter bjuder även på sallader, röror och bröd till oss innan det är dags för årsmöte 19.30. Föranmälan till Tore Söderqvist (nynatur@hotmail.com, 076-2475796) senast fredag 4 april.

Torsdag 10/4: Ugglevaka

Nynäshamns Ornitologiska Förening (NOF, www.nynof.se) ger oss den här kvällen möjlighet att följa med på ugglevaka och även se och höra andra vårfåglar. Vi börjar i skymning med ett besök vid Alhagen eller Östra Styran för att senare fortsätta ut i ugglemarker. Räkna med att hålla på till tidigast 21.30, när ugglorna kommit igång. Ta med matsäck, varma kläder och bra skor. *Samling vid Elons parkering i Kullsta kl. 18.00 för samåkning.* Jan Ohlsson (070-6372825) är kvällens guide.

Söndag 27/4: Fagning i Pettsons hage

Pettsons hage/Björkbacken, Torp, Sorunda, 10.30. Kom och hjälp till att räfsa bort löv från ängen i Pettsons hage – varje litet handtag är välkommet! Hagen gränsar mot åkern. Följ Slåtkärrsvägen och vik in till höger på en liten grusväg. Medtag matsäck, och ta även gärna med en räfsa. Upplysningar: Tore Söderqvist (nynatur@hotmail.com, 076-2475796).

Lördag 14/6 och söndag 15/6: Fjärilarnas Helg i Stora Vika

2007 invigdes Fjärilsstigen, en natur- och kulturstig som löper runt kalkstensbrottet i Stora Vika. Sedan dess har vi årligen firat Fjärilarnas Dag på försommaren. Publiksuccén har gjort att vi nu utvidgar detta till Fjärilarnas Helg.

- Guidning runt Fjärilsstigen av fjärilsexperten Göran Palmqvist och kommunantikvarie Maria Landin sker båda dagarna med start 11.15. Medtag matsäck.
- Aktiviteter för barn anordnas också båda dagarna med start 11.15. Medtag matsäck.
 - På lördagen arrangerar Naturskolan i Nynäshamn aktiviteter en bit in på Fjärilsstigen. Under 1½ timme kommer vi att håva fjärilar, leta småkryp och leka. Håvar och annan utrustning finns att låna. Aktiviteterna passar barnfamiljer och det går bra att ha med sig barnvagn.
 - På söndagen arrangeras också aktiviteter för barn. Mer information kommer, håll utkik på t.ex. NNF:s hemsida.
- *Samling sker båda dagarna vid Fjärilsstigens start vid flaggstängerna vid vägen till gamla cementfabriken. Om du åker buss kan du ta 848 med avgångstid 10.47 från Nynäshamns station. Upplysningar: Tore Söderqvist (nynatur@hotmail.com, 076-2475796).*

Torsdag 28/8: Fladdermusspaning i Häringe

Fladdermöss finns i många olika miljöer, även inne i tätorterna, men lever trots detta ett ganska undanskymt liv. När fladdermössen flyger använder de sig av ultraljudssignaler för att hitta rätt och upptäcka insekter. Vi försöker denna kväll hitta och artbestämma dem med hjälp av en ultraljudsdetektor, som omvandlar fladdermössens signaler till hörbart ljud. Anmälan till Thorbjörn Schwebs 08-50026310 eller thorbjorn.schwebs@comhem.se senast 25/8. Kvällen arrangeras i samarbete med Naturskyddsföreningen i Haninge.

Vill du vara volontär? Både naturen och vi behöver hjälp, och såväl små som stora insatser är välkomna! Om du är det minsta intresserad, hör av dig! (nynatur@hotmail.com, 076-2475796)